

اظهار نظر کارشناسی درباره:
**«طرح تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های
 صنعتی و علائم تجاری»**

مقدمه

حمایت و صیانت از دارایی‌های فکری مخترعان و مبتکران نقش بسزایی در ترویج علم و فناوری داشته و از پیش‌نیازهای مهم تجاری‌سازی ایده‌ها و طرح‌های کاربردی در نظام نوآوری محسوب می‌شود. ثبت اختراعات به‌عنوان یکی از ارکان نظام نوآوری، نقش ویژه‌ای را در این نظام بازی می‌کند و هرگونه کاستی و ناکارایی آن می‌تواند تأثیراتی مخرب بر فعالیت‌های نوآورانه بنگاه‌های تولیدی و خدماتی کشورها بر جا گذاشته و به رقابت‌پذیری ملی آسیب برساند. قانون «ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری» به‌عنوان مهمترین قانون در جهت حمایت از مالکیت صنعتی، در سال ۱۳۸۶ به‌صورت آزمایشی و به مدت پنج سال به تصویب رسید تا قبل از دائمی شدن، اشکالات و نواقص آن در طول اجرای آزمایشی شناسایی و برطرف شود.

مشخصات طرح

دوره دهم – سال دوم

شماره ثبت:

۲۷۲

شماره چاپ:

۵۲۱

تاریخ چاپ:

تبیین موضوع

طرح «تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری» در تاریخ ۱۳۹۶/۰۳/۰۹ اعلام وصول و در جلسه صحن علنی، یک‌فوریت آن تصویب شد. این درحالی است که مهلت اجرای آزمایشی پنج‌ساله قانون مذکور در سال ۱۳۹۱ به پایان رسیده بود، اما به‌واسطه سه بار تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون، این قانون همچنان جاری و برای چهارمین بار در شرف تمدید قرار دارد. مطالعات کارشناسی مرکز پژوهش‌ها نشان می‌دهد که علیرغم نکات مثبت این قانون، کاستی‌های مهمی وجود دارد که در طول اجرای آزمایشی قانون نیز مشاهده شد. در این راستا و به درخواست جمعی از نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی جلسات منظمی برای بازنگری در قانون مذکور با مشارکت صاحب‌نظران حوزه ثبت اختراعات و همچنین مدیران دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط با قانون در مرکز پژوهش‌های مجلس برگزار شد که نتیجه آن به‌صورت طرح «حمایت از مالکیت صنعتی» در تاریخ ۱۳۹۲/۰۹/۰۶ تقدیم مجلس نهم شد. این طرح در جریان بررسی توسط کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس کاملاً دگرگون شد و تبدیل به طرح دیگری به نام «طرح حمایت از مالکیت صنعتی (ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری)» شد. به موازات مجلس، دولت نیز لایحه‌ای با عنوان «حمایت از مالکیت صنعتی» تهیه کرد که در تاریخ ۱۳۹۴/۰۷/۰۸ در مجلس اعلام وصول شد، اما لایحه مذکور ضعف‌های زیادی دارد و در حال حاضر در نوبت بررسی توسط کمیسیون مشترک مجلس قرار دارد. خلاصه فرآیند بازنگری قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری در جدول ذیل آورده شده است.

معاونت پژوهش‌های
 زیربنایی و امور تولیدی
 دفاتر: مطالعات ارتباطات و
 فناوری‌های نوین
 مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۸۰۱۵۴۱۹

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۳/۳۱

جدول قوانین، طرح‌ها و لوایح مربوط به بازنگری قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶

تاریخ	دوره	قانون/ طرح/ لایحه	توضیحات
۱۳۸۶/۸/۷	هفتم	قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری	بررسی‌ها نشان می‌دهد این قانون دارای برخی ایرادات و کاستی‌ها از جمله مغایرت با اسناد بالادستی، ضعف در افشای اطلاعات، ضعف در ممیزی اختراعات است.
۱۳۹۲/۳/۲۹	نهم	قانون تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری	قانون مذکور با عنوان طرح دائمی شدن قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری تقدیم مجلس شده بود که با تغییر و تصویب آن، قانون به مدت یک سال تمدید شد.
۱۳۹۲/۹/۶	نهم	طرح حمایت از مالکیت صنعتی (ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری) (ثبت ۴۰۲)	به پیشنهاد دفتر فناوری‌های نوین مرکز پژوهش‌ها و طی جلسات کارشناسی با کمترین تغییرات نسبت به قانون ارائه شد.
۱۳۹۳/۴/۴	نهم	قانون تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری	قانون مذکور به مدت یک سال دیگر تمدید شد.
۱۳۹۴/۴/۱۵	نهم	گزارش یک‌فوریتی کمیسیون قضایی و حقوقی درباره طرح حمایت از مالکیت صنعتی (ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری) (ثبت ۴۰۲)	طرح مذکور در جریان بررسی توسط کمیسیون حقوقی و قضایی کاملاً دگرگون شد، به طوری که تعداد مواد آن از (۶۶) ماده به (۱۵۳) ماده افزایش یافت.
۱۳۹۴/۷/۸	نهم	لایحه حمایت از مالکیت صنعتی (ثبت ۶۱۰)	در لایحه مذکور تنها به انشقاق مرجع ثبت اشاره شده و به ایرادهای دیگر قانون آزمایشی توجه نشده است.
۱۳۹۴/۷/۱۳	نهم	قانون تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری	قانون مذکور به مدت دو سال دیگر تمدید شد.
۱۳۹۵/۴/۲۹	دهم	لایحه حمایت از مالکیت صنعتی (ثبت ۹۵)	لایحه حمایت از مالکیت صنعتی مجدداً اعلام وصول شد.
۱۳۹۵/۴/۲۷	دهم	طرح حمایت از مالکیت صنعتی (ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری) (ثبت ۱۵۷)	این طرح، عیناً گزارش کمیسیون قضایی و حقوقی بود که تبدیل به طرح شد. موارد جدید از جمله اسرار تجاری، مدل‌های کوچک، اختراعات دفاعی، رقابت غیرمنصفانه در این طرح دیده شد، اما مهمترین ایراد وارد بر آن، ابقای مرجع ثبت است. گزارش مرکز پژوهش‌ها مبنی بر تصویب کلیات و لزوم بررسی جزئیات طرح مذکور تقدیم مجلس شد.
۱۳۹۶/۳/۹	دهم	طرح تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری (ثبت ۲۷۲)	هم‌اکنون و با قید یک‌فوریت در دستور کار کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی قرار دارد.

جمع‌بندی و پیشنهاد

با وجود برگزاری جلسات متعدد کارشناسی هم در کمیسیون‌های مجلس، هم در مرکز پژوهش‌ها و هم در کمیسیون علمی دولت در خصوص بازنگری «قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری» و ارائه طرح‌ها و لایحه مرتبط، هنوز جمع‌بندی نهایی انجام نشده و عزم جدی برای تصویب قانون جایگزین وجود ندارد. لذا تمدید مهلت اجرای قانون «ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری» به دلیل اینکه کشور بدون قانون نماند، ضروری است. اما به دلیل اینکه جلسات کارشناسی متعددی در خصوص بازنگری قانون مذکور برگزار شده و آسیب‌شناسی جامعی درباره قانون آزمایشی انجام شده است، به نظر می‌رسد بهتر است مهلت تمدید اجرای آزمایشی به یک سال تقلیل یابد و در عوض برگزاری جلسات کمیسیون مشترک در مجلس جهت رفع ایرادات قانون و نهایی کردن طرح «حمایت از مالکیت صنعتی» با سرعت بیشتری پیگیری شود.

بنابراین با توجه به مسائل ذکر شده در این گزارش، پیشنهاد می‌شود:

در ماده واحده «طرح تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری»، مهلت اجرای آزمایشی از دو سال به یک سال تقلیل یابد.